

Compozitor *versus* Autor muzical

Intenționând să răspundă întrebărilor centrate asupra unuia din cele mai frecvente subiecte de discuție din perimetrul industriei muzicale precum cea a acordării drepturilor de autor, Universitatea Națională de Muzică a organizat, în data de 2 februarie, o primă dezbatere pe tema **COMPOZITOR VERSUS AUTOR MUZICAL**, ai cărei invitați au fost compozitorii Viorel Munteanu, Dan Buciu, George Natsis, George Balint și, așa cum era și firesc, rectorul Universității, compozitorul Dan Dediu, dezbateră moderată de prof.univ.dr. Nicolae Gheorghiuță.

Extrem de incitantă și datorită noii perspective de abordare a creației sonore: *Opera în-sunet și Opera în partitură - ipostaze ale creației sonore*, discuția a punctat, succesiv, idei principale care au generat, la rândul lor, câteva trasee de interes deosebit pentru toți cei aflați în sală.

Dezbaterea a fost deschisă de prof.univ.dr. Viorel Munteanu, care, pornind de la definirea sintagmei **ilustrație muzicală** și determinarea locului său în sincretismul artelor, a subliniat contribuția creativă a unor nume de referință ale componisticii contemporane precum Eric Satie și, în special, Roman Vlad, la realizarea unor spectacole și pelicule cinematografice. Citându-l pe Roman Vlad, Viorel Munteanu a amintit remarca acestuia referitoare la relația optimă dintre imagine și muzică, ce influențează puternic impactul emoțional al operei cinematografice asupra spectatorului de orice vârstă. Împărtășindu-i opinia, prin prisma perioadei în care a activat, la rândul său, în domeniul mass-media - radio și TV - Viorel Munteanu a lansat, pentru următoarea dezbatere pe aceeași temă, ideea de a fi invitate să-și susțină punctul de vedere și alte personalități aparținente radioului și televiziunii.

Prof. univ. dr. Dan Buciu a adus în discuție aportul creator indiscutabil al unui autor de aranjamente muzicale, care îndeplinește condiția de a fi un foarte bun muzician, în comparație cu rolul unui simplu ilustrator muzical, tributar concepției care stă la baza spectacolului (sau filmului, emisiunii etc.) și ale cărui mixaje fonice nu reprezintă un act creator generator de drepturi de autor; aceasta pentru că ilustratorul poate fi și un muzician neprofesionist, dotat însă cu abilitatea de a găsi soluții sonore care să valorifice imaginile pe care le comentează. Iar în acest caz, drepturile de autor se cuvin doar muzicienilor cărora le aparțin fragmentele inserate în decursul comentariului muzical spus.

Analizând definițiile date termenilor de **ilustrație muzicală** și **aranjament muzical** de către Dicționarul

Limbii Române și DEX, compozitorul George Natsis a insistat asupra uneia din consecințele nefaste ale poziționării internetului ca principală sursă de informare în secolul XXI. Căci, dacă au apărut softuri care oferă o gamă variată de samplinguri și instrumente virtuale pentru orice buzunar, avem acum și muzicieni care se autonomesc aranžori și compozitori, întreținând confuzia născută din asumarea concomitentă a ambelor calități: cea de ilustrator și cea de aranžor în ipostază creativă - deși rezultanta sonoră prezentată în public este alcătuită exclusiv din fragmente ale unor lucrări preexistente. În acest caz, a cărui finalitate nu presupune apariția unor modificări structurale în osatura pieselor originale, nu poate fi vorba despre creație ci doar despre un playlist; în consecință, ilustrația sonoră respectivă nu poate fi prezentată ca muzică de sine stătătoare, și, de asemenea, există posibilitatea ca aceeași configurație ilustrativă să fie preluată de mai mulți utilizatori, dispărând aspectul unicității actului artistic.

Ca întotdeauna foarte inspirat în expunerile sale, prof. univ. dr. Dan Dediu a propus auditoriului, prin analogie cu sistemul creditelor transferabile din mediul educațional, "**un model al sistemului creditelor creative**", imaginând o sistematizare a aportului original în creație, sistem capabil de a măsura volumul creativității pentru fiecare produs sonor în parte. Și iată cum, pe o scală valorică virtuală, Originalul *ex nihilo* va beneficia de 100% credite și, la polul opus, Copia identică - *plagiatul*, de 0% credite. Între cele

două, figurează cotate cu procente gradual descendente, diferitele modalități de prelucrare, metamorfozare, reconfigurare, aranžare, transcriere, montare, mixare a textului original, la nivelul tuturor parametrilor stilistici și inter-stilistici.

În finalul dezbaterii, conf.univ.dr. George Balint și-a prezentat propriul eseu intitulat **Autorul și compozitorul în raport cu punerea în-operă a creației sonore**, în care a optat pentru explicitarea noțiunilor de **Operă sonoră** și **Lucrare sonoră**, analizând procesul de creație și execuție / interpretare a acestora. Accentuând delimitarea **Operei sonore** nenotate (declarată pe baza înregistrării unei prezentări publice) față de **Compoziția sonoră** (declarată doar prin prezentarea în / ca partitură), George Balint consideră ca drepturi conexe cele care revin compozitorului în raport cu drepturile care revin autorului muzical. La următorul nivel, când o **Operă sonoră** este realizată în raport cu o altă **Operă sonoră** prin intermediul metamorfozării reperelor de dramatizare sonoră - armonia, orchestrația și timbrometria - autorii de armonie, orchestrație și timbrometrie sunt beneficiari de drepturi conexe în raport cu opera originală, al cărei autor are drepturi depline. La fel se întâmplă și cu autorii

aranjamentelor și reducăiilor instrumentale. În privința prelucrărilor sau al colajului, se poate vorbi de coautorat, iar în cazul citatului (unui fragment dintr-o altă operă), autorul operei în care este inclus citatul își păstrează calitatea de autor deplin. Neincluse de către George Balint în categoria operelor care beneficiază de drepturi de autor, acompaniamentul și ilustrația muzicală sunt definite exclusiv ca structuri sonore ce însoțesc alte opere de naturi expresive identice ori diferențiate. Foarte importante consideră autorul eseului a fi păstrarea integrității **Operei sonore**, în sensul neacceptării prezentării unei creații în alte condiții de utilitate decât cele pentru care autorul său și-a dat acordul; în caz contrar, fiind posibilă alterarea statusului valoric propriu

acelei opere, situație pe care autorul o poate percepe ca pe un afront moral personal.

De stringentă actualitate în sfera muzicală contemporană, o asemenea dezbatere se cere în mod cert să fie continuată, iar condițiile de acordare a drepturilor de autor să fie clarificate pentru a se putea oferi un răspuns avizat tuturor celor care îl solicită. Așteptăm deci ca, sub auspiciile Universității Naționale de Muzică, să se alăture acestui demers explicativ absolut necesar și alți compozitori, muzicologi, autori de ilustrații și de aranjamente muzicale, pentru a înlesni tentativa de valorizare a extrem de diverselor manifestări sonore care ne jalonează traseul cotidian.

Loredana BALTAZAR

Colocviul Național de Folclor „Sabin V. Drăgoi”

Organizatorii celei de-a IV-a ediții a Colocviului Național de Folclor „Sabin V. Drăgoi” (Belinț, sfârșitul anului 2015), Constantin-T. Stan (membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România) și Simion Dănilă (membru al Uniunii Scriitorilor din România), deopotrivă moderatori (tutelați logistic și financiar de instituțiile administrației locale – Primăria și Consiliul Local, Școala Gimnazială locală, Asociația Cultural-

Umanitară „Hora Belințului”, Consiliul Județean Timiș și, nu în ultimul rând, Inspectoratul Școlar Județean Timiș), au conferit actualei ediții consistență și atractivitate. În debutul manifestării, amfitrionii (managerul Școlii Gimnaziale din Belinț, doamna directoare prof. Diana Pistrui, secondată de profesorii Ioan Popovici, Gheorghită Vasi și Adrian Zâmbran) au oferit invitaților posibilitatea de a vizita (în reluare sau în premieră) expozițiile de excepție aflate în incinta cochetului edificiu al școlii: Muzeul de Istorie a Școlii, Muzeul Mineralogic al Banatului de Câmpie (o valoroasă donație datorată renumitului colecționar Constantin Gruescu, „milionarul sărac” din Ocna de Fier, Cetățean de Onoare al localității, cunoscut și prețuit și dincolo de fruntariile țării pentru unicatele sale mondiale) și o mică expoziție de grafică Gheorghe Bălan (1947-2003), o personalitate culturală a satului Chizătău, deopotrivă un hărui bard cu un bun renume în Capitală, unde a avut parte, în pasagera etapă solară a carierei sale artistice (1978-1979), la debutul său literar (volumul de poeme *Ferigi*), de o măgulitoare prefață semnată de Ștefan Augustin Doinaș.

A fost, din nou, un fericit prilej pentru reunirea unor personalități reprezentative din spațiul cultural bănățean, muzicologi, poeți, scriitori, lingviști, istorici, care au lansat sau prezentat cărți, reviste culturale, referate și studii: preotul Constantin Târziu, Ioan Viorel Boldureanu, Dumitru Jompan (pagini epistolare Nicolae Ursu-Sabin Drăgoi), Vasile Pistolea (o prezentare a ultimului său volum, *Viziunea destinului uman în mitul ursitoarelor și alte credințe divinatorii*, Editura Dalami, Caransebeș, 2015), Simona Negru (Facultatea de Muzică și Teatru a Universității de Vest din Timișoara), Viorel Cherciu, Dorin Davideanu, Constantin-T. Stan (lansarea ultimei sale creații muzicologice, *Liviu Tempea. Pianistul-compozitor*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2015 – cuvânt-înainte de Simion Dănilă –, cu un portret închinat lui Ioan Iancu, fiul vestitului lăutar Nica Iancu-Iancovici, autorul unei inedite creații pentru pian, *Belințana. Pe picior*, din *Suita pentru piano-forte*, compusă în 1863, expunerea și interpretarea, în premieră, a unui document cu o valoare inestimabilă pentru istoria muzicii românești, *Pro memoria*, elaborat în 1851 – identificat în 1975, apoi pierdut –, care atestă existența Corului din Chizătău), Gabriela Șerban (periodicul „Bocșa culturală”), Mihai Chiper (revista „Arcadia”, din Anina), Angelica Herac (periodicul reșițean de folclor „Nedeia”), Traian Galetaru (revista „Suflet nou”, din Comloșu Mare), Dan Liuț, George Popovici. Lingvistul Simion Dănilă a continuat mai vechea inițiativă de a înfățișa (printr-o proiecție video), în prologul Colocviului, o listă a personalităților locale care, în funcție de data aniversării sau a comemorării, urmează să fie evocate și omagiate.

Devenită deja tradițională, manifestarea, cu un interes tot mai accentuat în rândul specialiștilor, fixată, deopotrivă, în conștiința unui public larg cultivat (spre onoarea organizatorilor, colocviul a fost anunțat și prezentat la Radio Timișoara și Radio România Muzical), a devenit un reper pentru dezbaterile de nivel academic închinat folclorului bănățean și național. (**C. T. STAN**)